

Teema 3: Kaveri- ja mediataidot 1.lk

Mitä kiusaaminen on? Miten toimin, jos minua kohdellaan ikävästi?

Tunnilla tarvittavat:

Vapaata tilaa leikkeihin.

Pehmolelu lentää –harjoitukseen jokin pehmolelu.

Seinälle heijastettavaksi Turvaohjeet kuvilla -liite

Tunnin aloitus

Rikkinäinen puhelin

Osallistujat seisovat piirissä. Opettaja kuiskaa vieressä seisovan oppilaan korvaan jonkin useamman sanan mittaisen lauseen, esim. “Kuulin, että huomenna on ruokana lihamakaronilaatikkoa” tai “Minulle sattui aamulla hassu juttu, kun kiireessä kadotin toisen hansikkaani”. Oppilas kuiskaa kuulemansa asian toisella puolellaan seisovan oppilaan korvaan. Kun viesti on mennyt koko kierroksen läpi, viimeinen osallistuja sanoo kuulemansa lauseen ääneen. Mietitään, miten paljon viesti on muuttunut matkalla. Pohditaan, mitä saattaa tapahtua jutuille, joita kaverit kertovat toisilleen esim. välitunnilla ja kun viesti kulkee lapselta toiselle.

Toiminta

Mitä kiusaaminen on?

Keskustellaan lasten kokemuksista kiusaamiseen liittyen.

Kerrotaan, että Suomen lain mukaan kaikilla on oikeus käydä koulua turvassa.

Määritellään kiusaaminen ja keskustellaan, mitä se tarkoittaa:

- *Kiusaaminen on sitä, että tahallaan aiheutetaan toistuvasti kipua, pahaa mieltä tai harmia oppilaalle, jonka on vaikea puolustautua.*
- Kiusaaminen voi olla esim. nimittelyä, pilkkaamista, selän takana puhumista, ilkeiden juorujen levittämistä, porukan ulkopuolelle jättämistä, tahallaan ärsyttämistä, ilkeiden lappujen tai viestien lähettämistä, toiselle nauramista, ilmeilyä, tönimistä, kampittamista, tavaroiden viemistä tai piilottamista jne.

Lähde: Salmivalli, C., Poskiparta, E., Tikka, A., & Pöyhönen, V. 2018. Opettajan opas alakoulun 1. luokalle. Turun yliopiston psykologian laitoksen tutkimuksesta käytäntöön -julkaisusarja, 2.

Vaihtoehtoisesti kiusaamisen tapoja voi kartoittaa myös leikin muodossa:

Pehmolelu lentää

Seistään piirissä. Opettaja heittää pehmolelun jollekin piirissä olevalle ja pyytää vastaanottajaa kertomaan, mikä asia on kiusaamista. Lelu heitetään taas seuraavalle, joka kertoo jonkin toisen asian, joka on kiusaamista. Heitellään jonkin aikaa, kunnes ei enää keksitä uusia vaihtoehtoja.

Lähde: Nurmi, R., Sillanpää, A. & Hannukkala, M. 2015. Hyvää mieltä yhdessä. Käsikirja alakoululaisen mielenterveyden edistämiseen. Mieli ry.

Käydään läpi, miten omassa koulussa toimitaan, jos kiusaamista ilmenee.

Miten toimin, jos minua kiusataan?

Käydään läpi kolmen kohdan turvataitoa (kuvalliset ohjeet liitteenä). Tätä ohjetta voi käyttää kaikissa tilanteissa, joissa kokee ikävää kohtelua:

- 1) Sanon jämäkästi Ei! (tai esim. Lopeta!/En tykkää tästä!) Harjoitelkaa jämäkkää ja kuuluvaa sanomista.
- 2) Lähden pois tilanteesta. (Ikävästä tilanteesta voi ja saa aina poistua.)
- 3) Kerron turvalliselle aikuiselle. (Käykää läpi, ketkä omien vanhempien lisäksi ovat turvallisia aikuisia – koulussa opettajien lisäksi myös kaikki muut henkilökunnan jäsenet!)

Tunnin päätös:

Aaltoliike

Osallistujat seisovat piirissä. Leikin ohjaaja tekee jonkin liikkeen, esim. menee kyykkyyyn, kumartaa, nostaa kädet aaltona ylös tai ojentaa sormet kohti lattiaa. Ohjaajan vieressä seisova oppilas tekee saman liikkeen, kun ohjaaja on tehnyt liikkeen “valmiiksi”. Seuraava osallistuja tekee liikkeen, kun edellinen on valmis. Kun sama liike on kulkenut piirin läpi, ohjaaja tekee seuraavan liikkeen.

Kodit mukaan:

Vinkkilinkkejä vanhemmille kännykästä ja mediasta:

Ensimmäinen puhelin:

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/lapsen-ensimmainen-puhelin/>

Lapsi ja media:

https://cdn.mll.fi/prod/2021/02/01102629/ml-lapsi-ja-media_2021_www.pdf

Lapsi ja pelaaminen:

<https://cdn.mll.fi/prod/2018/10/26161502/Puhutko-lapsesi-kanssa-pelaamisesta.pdf>

Lisää toimintavinkkejä luokille 0-2:

Opas ja lisätietoa kiusaamisesta aikuisille: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/20-09-28_kiusaamisen-vastainen-opas_esitysmateriaali-1.pptx

Tulostettava toimintaohje: Toimi näin kiusaamistilanteessa

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/toimi-nain-kiusaamistilanteessa-oppilaat-a4.pdf>

Puhelimen käytön periaatteita – tietoa opettajalle ja kotiin

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/lapsen-ensimmainen-puhelin/>

Leikki: James Bond

Leikkijät ovat piirissä, yksi osallistuja on keskellä. Hän osoittaa aina jotakuta piirissä seisovaa ja sanoo yhden seuraavista: Elefantti, apina, leivänpaahtin tai James Bond.

Komennon jälkeen tapahtuu seuraavaa:

- Elefantti: Osoitettu henkilö laittaa toisen kätensä kärsäksi, ja hänen vieressään seisovat tekevät hänelle korvat kaartaaen molemmat kätensä hänen sivuilleen puoliympyräksi.
- Apina: Osoitettu henkilö raapii itseään ja äänтелеe apinan lailla, ja vieressä seisovat nyppivät hänestä kirppuja
- Leivänpaahtin: Osoitettu henkilö pomppii paikoillaan kuin paahtoleipä, ja vieressä seisovat ojentavat kätensä pomppijan eteen ja taakse muodostaen leivänpaahtimen.
- James Bond: Osoitettu henkilö osoittaa sormista muodostetulla pistoolilla kattoa ja vieressä olijat ihailevat häntä sanoen “Oo, James!”

Mikäli joku näistä kolmesta tekee väärän liikkeen, hän joutuu piirin keskelle.

Tehtävämonisteita:

Kaveritaitopeli:

https://www.varinaitit.fi/wp-content/uploads/2021/02/varinaitit_kaveritaitopeli.pdf

Kaveritaitojen kartoitus:

https://www.varinaitit.fi/wp-content/uploads/2021/01/kaveritaitojen_kartoitus.pdf

Sanasokkelo ystävää tarkoittavista sanoista:

https://www.varinaitit.fi/wp-content/uploads/2020/03/ystava_sokkelo_sanoilla.pdf

Pohja ystäväkirjan sivuksi:

https://www.varinaitit.fi/wp-content/uploads/2020/03/ystavakirja_2.pdf

Aukkotarina ystävydestä:

https://www.varinaitit.fi/wp-content/uploads/2020/03/ystavyys_aukkotarina.pdf

Kirjallisuutta lasten kanssa luettavaksi:

Bollinger, Max: Sinikorvainen jänis

Karjalainen, Elina: Uppo-Nalle ja Kumma

Jansson, Tove: Näkymätön lapsi

Levola, Kari: Leevi ja Leonora

Pöyhönen, Virpi ja Inkeri, Helena: Minulle olet Jätti